

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A' TSASZARI ÉS KIRALYI FELSEG' KE-
GYELMEVEL.

Indúlt Bétsből 26. Januáriusbann. 1798.

O l o s z O r s z á g.

Velentzének az Auslriai seregek által való el-foglal-
tatódása, szerentsésen foly. Irja közelébről Fejy-
vertármester Gróf *Wallis*, hogy a' Cs. Király sere-
gek a' folyó Januáriusnak 28-dikánn, már ma-
gát *Velentze'* várossát is valósággal el-foglalták
volt. — „

„ A'-mint *Mestriből* a' katonaság hajókra
ülvén, a' *Velentzei* víz-utzákon a' *Sz. Márk'* piátzá-
ra bé-evezett, a' néző sokaságnak szűnés nélkül
való örvendező kiáltásai által szerentséltetett min-
denütt. A' régi *Velentzei Respublika'* Generálissai,

Tisztjei, és Rendjei, a' nevezett piatzonn öfzfe gyülekezve fogadták Gen. Gróf *Wallist*, és kíséreit; a' honnét a' Kathedralé templomba kísérték, a' melyben nagy mise tartatott; az alatt ki-szállottak Batalionnyaink is a' Sz. *Márk'* piatzára, sort formáltak, és Gránátrossaink három Sálvét löttek. A' templomból szállására kísértetett a' Gen. Ur, ilyen meg-szűnés nélkül való kiáltások között: éljen ö Felsege a' Császár! —

Jan. 19-dikén tovább folytatta a' Fegyvertármester, *Páana* felé az utját. —

„Ma (így írja le egy Triesti 15-dik Januáriusi levél a' Cs. Király katonaság' egyik tsoportjának hajókra való ülését, és Velentzébe való által-indulását) dél előtti 10 orakor, az Elzterházi' Magyar Gránátérossai hadi muzsikával ide (Triestbe) bé-rukkoltak; minden szemek reájok voltak függasztódve; dél-utánni 1 oráig, szünetlenül való muzsikálással a' Gubernium' haza előtt állottonak. Az alatt dél-előtti 11 orakor három ágyu lövések tétettek a' várrol annak jeléül, hogy a' Velentzébe indulandó fegyveres tsoportok, a' melyek valami 6000 emberekből állottonak, rukkoljanak elő, kik is már mind kézzen álván, az adott jelre hadi és Török muzsikával szép rendel elő maschéroztak a' piatzra, és onnét Kompániánként a' hajókba bé-takarodtak. A' nézőknek nem volt számok, mindenek lábann voltak; a' hajókonn is meg-szűnés folyt a' muzsika, mindenek sajnállották ezen derék örző seregnek el-

velztését, a' melly nálunk már 5 hónapok oltal
vagyon.

A' Romai kedvetlen történetekről most ilyen
tudositást olvasunk az *Olofz* Artikulus alatt a'
Bétsi Udvari Német Ujjságban: — „

„ Romábóljött magános levelekbenn irattatik,
hogy ott egy időtől fogva, a' Karátsonyra vir-
radó éjjelzakai inneplések előre a' Romai Revolu-
tzió' lejendő Epochájának hirdeltettek volt ki. Va-
lami 200-zig való emberek az ugy nevezett *Me-
dicis-Villá*bann Déc. 27-dikénn valósággal is ültet-
tenek egy Szabadság-fát, és az ugy nevezett Spa-
nyol-piatzon a' Polgári strázsa helyet el-foglal-
ták. Egy patrollérozó Dragonyos már még azon
éjjel meg-sebessített volt. Déc. 28-dikánn vagy
három fogadókbann az olyan embereknek, a' kik
Kokárdát szurtak kalapjaikra, bor és pénz adat-
tatott. A' Frantzia Követ' palotájával által-ellen-
ben (a' mint mondattatik) szabadság prédikálta-
tott, és azoknak, a' ki a' mellett munkások fog-
nának lenni, kö-fzén, olaj, kenyér, hús, 's-egye-
bek ígértettek. A' nagyobbított erővel erre-felé
közelítő katona vigyázó-tsoporttal, a' Revulutziós
tsoport, az ugy nevezett Septinisch-kapu felöll
szembe maschérozott. Ezek néhányszor meg-in-
tettek, hogy takarodjanak fére: hanem a' midőnn
magok néhány izbenn *provocálták* volna a' kátona-
ságot, ezek egy tüzet adtak; egy golyobis a' to-
jongók lévő Frantzia Generalist *Duphorot* találta,

és ő el-esett; maga Bonaparte Josef is, a' Követ, a' kert' ajtajánn menekedett-meg, mint hallatik." — „ Itt közönséges hönyörgések rendeltettek: a' theátromok' ajtai ellenbenn bé-zárattattak. A' Szent Atya' egészségének környülállásai, igen terhesek. —

A' Bonabarte' Josef' és felesége' 's-atyafiai' Florenziába való érkezésekről, Pisában a' Nagy Hertzegi Udvarnál tett udvarlásokrol, az ő és útjoknak Meylánd felé való tovább folytatásáról, már a' mult postánn irtunk.

Á n g l i a.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A' Frantziák Bresti készületeikről mind jobban jobban világosodik az ember. Azt irják az ujjabb Londoni levelek, hogy az az Anglus Matroz, a' ki a' Brestbenn készülő nagy Tutojokrol (Szálakrol, vagy, a' mint a' Merkur ezeknek még egy nevet a' mult posta-naptól fogva meg-tanulta, Talpókrol) való hirt vitte által Angliába, szova-bévehető hiteles ember; ez azt valja, hogy rend felett való az a' sietség, a' melyel a' Frantziák azokat a' Talpokat készíteik; ő maga az említett Anglus Matroz is dolgozott rajtok; titkot leg kisebbet sem tsinálnak belölle a' Frantziák, oda mehet és szabadon nézheti akár ki Machinák, és szél 's-ló = malmok által fog ez az irtoztató nagy alkotvány mozgásba helyheztettetni; egy temérdek nagyságu Kastély is leszen rajta a' közepe táj-ján. —

Mikor az említett Matróz el-jött Brestből, már egészszén el-készült volt egy ilyen Tutojnak a' fe-neke; melynek vastagságát ki lehet abból hozni, hogy hét egymásra tétetett és kaptoltatott gendákból állott. A' Frantzia Matrózok különös örömmel dolgoznak rajta.

Az Angliai Státus-Secretariusnak *Dundas*nak arra szolgáltattak a' Frantziák' fenyegetődő nagy készülleteik alkalmatofságot, hogy közelébről a' Parlamentom' Alsó-házában a' figyelmeteliséget, az Angliai Historiának arra a' ditsőséges periódusára, a' midonn Ersébet Királyné a' Spanyolok' meg-győzhetetlen hajós seregétől éppenn olyan módonn fenyegettetett vólt, mint mostanában a' Frantzia Respublikától, visszsa vigye; a' melynek előre való botsátása utánn így folytatta szavait: — „Anglia nem volt akkor olyan hatalmas, mint most; tehát tsak a' kívántatik, hogy most is olyan vigyázó legyen, és olyan hathatós eszközökkel éljen, mint akkor.„ — Az utánn le-szálott az Angliai katonaságnak hibáságaira; megmutatta nevezetesen annak káros voltát, hogy, ha valamely katona az Angliai Provinciális fegyveresek közzé bé-irattatva vagon, ha önként való tettzése szerént lépik is által a' Réguláris' katonaság közzé, még is reclámálhatja onnét a' Provinciális sereg, és így olyan álopotba helyeztetí, a' hol nem lehet munkáságban. — Végezetre meg-nyerte *Dundas*, hogy egy projectomot terjelzthelsen meg-fontoltatás végett a' Par-

lamentom' elibe, melynek az lézen a' foglalatja, hogy a' Provinciális katonák közzül is leheszen bizonyos számu embereket, a' Reguláris Regimentek' hijjánofságának ki-poltlásokra fordítani. —

Egy tag azt projectálta, hogy ez, a' mostani környülállások között nem elegendő eszköz: hanem az egefz népet meg kell hívni, hogy *in massa* keljen-fel. — „Nem szükséges (igy felelt *Dundas*); az ország soha nem volt az ellenséges ki-szállás ellen való oltalmaztatásra nézve jobb állapotbann, mint most; a' népet sem igen erősen bátorrá tenni, sem szer-felett nyughatatlankodtatni nem jó. —

Az eddig Helvétziába volt Anglus Követ *Wickham*, már haza érkezett Londonba,

F r a n t z i a O r f z á g.

A' Directorium egy hathatós lépést tett közelébről a' maga julsainak minden meg-bantatástól való védelmezésére. Említettük volt, hogy a' *Martin*' javaslására közelébről egy Commissiót nevezett-ki az Öt-százak' Tanátsa, a' mely vizsgálja meg a' Museum-béli ritkaságok' állapotját, 's-hogy az utánn a' Museum' Conservatorai is a' Tanáts-hoz folyamodván a' *Martin*' rágalmazásaira nézve, a' Tanáts az ő panaszszoknak meg-visgálását is az előbb említett Commissióra bizta. A' Di-

rectorium mind ezekhez képpelt a' következő Rendelést botsátotta a' Museum' Conservatoraihoz: — „

„Értésére eslvén a' Directoriumnak az, hogy a' Museum' Conservátoriumának tagjai, Tudósokat és Miv-mestereket hivattanak légyen öfzfze, olyan tzéllal, hogy azon külömb-küölömb-féle mesterségi-miveket, a' melyek ezen Museumbann tartattanak, még pedig a' Belső Minifternek minden előre való parantsolatja nélkül, azoknak meg-visgálások' alá bizza, ehez-képpelt rendeli a' Directorium: hogy a' Museum-béli Conservátorok ezen meg-visgáltatástól, a' Belső Minifternek vagy a' Directoriumnak további parantsolatjáig, le-tétődésnek büntetése alatt, egyszerebenn meg-szünjenek. A' Directorium erőtelenné és semmivé téfzi mind azokat a' lépésnek a' melyek ezen tekintetbenn eddig történetek, és rendeli, hogy mind azok a' költségek, a' melyek erre már talám eddig is tétettettek, a' Conservátorokra vettetődjenek, &c. — Ezt a' Rendelést Déc. 25-dikén adta ki a' Directorium; 27-dikbenn egy második Rendelés által a' Belső Minifterre bizta, hogy a' Museum' állapotját egy Commifsió által szorososan vizsgáltafsa-meg, a' mely Commifsiónak a' következő Tudósok legyenek a' tagjai: *Monge, Berthélemy, Bertholet, Tinet, David, Picault, Hue, Van-Spaendonk, Reizer, Macho, Lebrun, Sauvage, &c.* — Ezek fogják meg-itálni, hogy valyon a' gondatlanság valosággal tett-e' kárt a' Museumbann?

Már most valamint a' Respublikai hajlandóságabb Frantzia Irók az indulatokat, ugy a' Képviselők is ahoz készítik a' körülállásokat, hogy a' jövő tavaszi Képviselői választás eshessék ugy hogy jó Respublikai indulatu Képviselőkkel töltödjön-bé a' ki-lépőknek helyek. — Germinál közelget (igy kiált-fel a' *Journal des Hommes Libres*); a' Respublikának ujja kell a' tavaszzal együtt születetni. Respublikánusok! tsatoljuk ölfize tsatázó rendjeinkbenn magunkat; mert erőls viadal nélkül nem gyözedelmeskedünk. A' dolognak tulajdon-sága kívánja ezen szempillantatbann, hogy az Irók ugy igazgassák az indulatokat, hogy jó legyen a' közelebb elő-fordulandó Választás. A' Royálistusnak még méjj gyökerei vagynak közöttünk; az Ölfize-esküdték még nintsenek minyajan Madagaskarban, &c., —

Az Öt-százak' Tanátsa is abban foglalatoskodott közelébről, hogy miként fordithafson minden eszközöket arra, hogy a' Royálistusnak befolyását, a' közelebb lejendő Választástól a' lehetőségig el-szorittsa. Ide tartozó eszköznek találtatott a' többek között a' következő is. Eddig a' Nép-gyűlések' helye örökké egy helyen esett, t. i. a' Kánton' főbb Közönségbenn. Ez a' szokás most eltöröltetett. Ezen-túl minden Választás előtt a' Törvény-hozó Tanáts határozza-meg, hogy melyik Kántonbann melyik Közönségben első a' Nép-gyűlés. Ezt az eszközt *Guillemardet* projectalta az Öt-százaknak, azért, hogy így a' jó Respu-

blikánus helységekbe rendeltetődhetik a' válafztás. — Már meg-határozta a' Tanáts, hogy a' folyó 6 dik Respublikai elztendöbenn hol essenek a' válafztások.

Hogy Párisbann a' Portugallu Követ *Aranjo* árestáltatott, egézfízen bizonyos: hanem nyilván-ságos okát nem írják. A' gyanu az, hogy valami *Wiskovics* nevü mesterséges utak-módok ízerént elő ember által, a' ki másokat is galibába vitt, jut-tatódott volna ilyen kedvetlen állapotra. Ez a' *Wiscovics* némely Párisbann lévő idegen Ministe-rekhez a' bé-folyásra magának módot találván, nagy summákat tudott azoktól ki-tsalni, Colyan fogás alatt, hogy azok a' Frantzia Országló szék' némely tagjainak számára valók volnának. Ily módon a' Portugallus Követ is meg-tsalattatván, mondják, hogy azt hirefztette és irta is volna, hogy egy milliönak segedelme által a' Directorium-nak némelyik tagját reá vehetné a' Portugalliái Udvarral való kedvező békéségre. — Valami e'-féle galibába hallatik hogy vitte vólna ugyan azon *Wiscovics* a' volt Párisi Velentzei Követet Nemes Quirinit is, a' ki már jó ide, hogy Olofz ország-bann árestáltatott. — Mikorra szollanak azonban az e'-féle vádak a' Portugallus Követről, ha fel-tétetődhetne is ezeknek ugy-léte, még a' Septem-ber' 4-dikét meg-elözött időre-e', vagy pedig az az-ólta történt tádva lévő környülállásokra? az eddig olvasott bizontalan tudósításokból még nem lehet ki-hozni.

Az Anglus kereskedő portékáknak Jan. 4-dikénn történt fel-kerestetése és el-foglaltatása, mint hallatik erősen jövedelmes volt Párisbann. Többre tesz három millióknál; melyet annak lehet tulajdonítani, hogy ez a' dolog mind addig a' leg nagyobb titok alatt tartatott a' Directoriumtól, míg csak hozzá nem fogtanak az executzióhoz. — Hogy egy ilyen lépés sokakat neheztelésre indított a' Párisiak közzül, könnyü el-hinni. A' Directorium ellenben azt hozza elő a' maga tselekedetének meg-igalságosítására: hogy az Anglus portékákkal való kereskedés bizonyos időtől fogva forma szerént való törvény által meg-tiltatott; 's-hogy a' Frantzia Fábrikáknak meg-tsökkenésekről már régtől fogva panasz hallatik, a' melynek nem egyéb az oka, hanem az Anglus portékáknak minden büntetés nélkül nagy bövséggel való bé-hozása. Az Anglusoknak véghetetlen kéz portékáik-gyűltenek egymásra, melyre nézve azokat igen oltsón által adják a' Frantzia kereskedőknek, mely miatt lehetetlen fenn-állani a' Frantzia Fábrikásoknak. — „Ez a' mi mostani tseledetünk (igy szoll a' Directorum) egy ujj argumentum leszen arra Anglia előtt, hogy mi ötet már most minden felöll és minden tekintetben meg akarjuk támadni. Ha a' mi lépéseink, a' melyre ugyan az Angliai Ministerek tettette nevetni fognak, őket az Anglus népre nézve meg-rettenthetik, és arra vehetik, hogy az ország' állapotját másokra bízzák, akkor a' mi Respublikánk uzsorával vizsgálja nyeri azt, a' mit most el-vefzt, &c., „

Méltóságos B. *Bánffy György* Ur' K. Fő Hertzeg
Josef Regementje béli Hufzár Kapitány', és Bíró
Nalázi Katalin ö Nagyságok' ölfize-mátkásodások-
nak tiszteletére. Bétsből.

* * *

A' sok vízfsza-vonást félbe hagyván *Éris*:
Azonnal meg szüene folyni a' sok vér is.
Tsak hogy, míg a' Tsata'-helyénn a' vér-moslék=
A' zöldellő mező' hantjainn piroslek,
'S-míg a' mérges *Éris* sok várost fel-dúla:
A' hartzonu *Vénus* is titkonn meg fordúla.
'S-az alatt, míg sok helytt a' vér özön áradt;
A' Lármábann *Vénus* más dologbann fáradt.
Tudnik nyilat lött, a' vérengző *Mársta*,
(Kire ugv is számot tart, mint Háló-társra)
Hogy így a' Hartztól el-idegenithesse,
'S-körmére kerüljön ismét szerelmefse.
A' szép Isten Afzfzony, el is érte czélját,
Mivel *Márs* el hányván sisakjat, pánczélját,
Parantsolatot ad mindjárt *Bellouának*,
Hogy szekere' rúdját tartsa *Bábolnának*.
Reménylvén, hogy mig e Sebből fel lábolna:
Hüségesenn gondját viselné *Bábolna*.
Nem engedvén Sebét nőni mérgesebbre,
Irat, és Flastromot raggatván a' sebre.

* * *
* * * * *

Tovább is függöbenn hogy ne legyen senki,
 És a' dolog' helyes értelme tetsen-ki:
 Nem titkolom tovább; meg fejtem a' mesét,
 Ki adom mind *Mársot*, mind a' szerelmelsét.
 Az a' *Márs*, az Ifju *Méltóságos Báró*
 Kapitany *Bánffy György*, Vitéz elől járó
 A' Kitől sebet vett; 's-Kinél vigann ifjúza =
 Most a' gyógyító szert: az is *Bároniszfa*.
Nalátxi Katalin — ki bizony nem tsuda,
 Hogy egy eröss szivenn eröt venni tuda.
 Mert ha *Antóniust* régen *Kleopátra*'
 Szépsége, a' hadból gyakrann huzta hátra:
Nalátxi Katalin több virtussal ékes,
 'S-mint *Kleopátrának* szive sem felfékes.
 'S-Bár *Méltóságosnak* születése tette
 Méltóságának jár Virtussa felette.

* * *
* * * * *

Oh Boldog Katona, a' melyik Vitéznek
 Számára az Égek Szépet magok néznek.
 Mint *Herkulesnek* is. Kinek sok nagy tette,
 Az Istenektől e' fő jót érdemlette.
 Hogy az Ifjútság' *Afszonyat* számára,
 Rendelék az egek jutalmazására.
 De ha sok virtusit jól fejezheté be
Herkules; mert övé leve a' szép *Hébe*;
 Méltán nyughatott meg *Hadi Hívatlina*
Bánffy is, ha övé *Nalátxi Katalin*.